

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2'40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zriayi N-rul 1/a

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Identism sau naționalism?

Suceava, (Bucovina) 22 Decembrie.

Identismul se știe că este spărietoarea tuturor oligarhilor și biurocraților și de-aceia și fost arma principală a Ungurilor și Rușilor, întrebuițată cu mult succes de dușmanii noștri, cari astfel cătau a ne compromite la Viena, — pe când aproape întreaga noastră politică „tradițională” se rezuma tocmai la stăruința de a nu ne compromite la Viena. Că astfel de tradițiuni în politică joacă un rol foarte secundar, nu mai trebuie să accentuăm, căci ele de obicei dispar în fața realităților. A fost doară o tradițiune foarte respectată și celebrul „status quo” în Balcani, care acum a fost înmormântat cu tot alaiul și sgomotul, ce se cuvine a-l face la un astfel de prilej memorabil. Și oare nu va avea această soartă și politica noastră „tradițională”, care nu e decât un lung șir de compromisuri și concesiuni tacite față de dușmani? Căci să nu uităm: fiecare popor are — sau am putea zice: îi este impus — un suprem ideal național, la care dacă renunță, e merit peirii: încheierea tuturor forțelor într'un singur trup, ca apoi aceste să se desvolte și să evolueze în cadrele diferitelor ramuri de activitate, într'o singură direcție. Numai astfel poate ajunge puternic înlăuntru, folositor omenirii și respectat de vecini. La noi adevărul acesta a fost cam uitat!

În calea noastră spre culme vom da de bunăseamă și de alți călători, însă cu aceștia nu putem lega decât tovarășii vremelnice, cari niciodată n'au voie să păgubească interesele noastre și de cele mai multe ori sunt

oportunități momentane, cari nu ne obligă, căci felurile fiind diferite și căile trebuie să se despărță la o cruce de drumuri. Ce le-a întrunit pe cele patru state din Balcani? Idealul creștin? Influența Rusiei? O fi contribuit și aceste, însă de bună seamă că nu au jucat rolul hotăritor. Existau și există și astăzi rivalități mari și mărunțele între Bulgaria și Sârbia, Sârbia și Muntenegru, cari au amuțit abia atunci, când cu toții au ajuns a recunoaște, că deocamdată numai decât punctul principal al programului trebuie împlinit cu puteri unite: Turcia europeană nimicită. Ce va urma la împărțirea prăzii, nu se știe.

Însă combinațiile ăstea oportuniste și aranjarea echilibrului forțelor e o chestie destul de secundară, când e vorba, ca un neam să-și câștige prin luptă cea mai deplină libertate, împlinirea unui ideal nutrit de veacuri. — războiul balcanic a dovedit-o.

Căci creștinii aliați, nesocotind somațiile diplomaților și valmașagul dela bursele din străinătate, mai mult ca prin tactică și armamente, prin puterea sufletului lor, prin puterea entuziasmului au biruit, pe când Turcii, cari n'au contribuit cu absolut nimic la propășirea și răspândirea culturii în țările stăpânite de ei, nu erau cuprinși decât de îndârjirea unui viteaz, care-și apără prada, asupra căreia însuși e convins, că nu are nici un drept. Creștinii din Balcani au dovedit, că sunt popoare *mature*, cari înțeleg, că combinațiile și alianțele vremelnice și oportuniste n'au nici o valoare în clipele *mari*, când e vorba de mai mult, ca interesele unor milionari capitaliști din cutare capitală europeană sau de echilibrul forțelor care în fine se poate restabili în

voie și după o astfel de deslănțuire de energii, cum e războiul. Popoarele din Balcani au dovedit, că au putere să înfrunte minciunile perfide ale diplomației și primejdiile unei furtuni, că au *energie* și *suflet*! Și ce zicem noi? Ce zice poporul românesc?

Până acum am constatat într'adevăr că în întreg cuprinsul pământului românesc nu există acea unitate de gândire și de aspirații, nu se aude freamatul, care ne trezește în preajma clipele hotărătoare ale istoriei...

Fiecare popor în desvoltarea sa națională, politică, economică, culturală cată să-și adune toate fracțiunile într'un singur trup și să-și întrebuițeze toate forțele într'o singură direcție, căci numai astfel își poate desfășura și cultiva în deplină libertate și neîmpiedecat de alți factori, dușmani lui, toate energiile, toate facultățile, spre folosul și al omenirii întregi. Acesta e adevărul suprem al vremilor noastre, de bunăseamă că cu mult superior ideilor confesionale sau imperialiste, căroră totdeauna le sunt impuse anumite cadre restrânse, — și față de el, toate actele și intervențiile diplomaților și capitaliștilor, cad, ne-reprezentând decât o minciună convențională, menită pierii prin însăș firea ei. Și avem noi care un suflet atât de mic, încât să nu putem cuprinde acest adevăr esențial? Oare un neam atât de tânăr și viguros ca noi, să n'aibă puterea de a susține o sguđuire, fie ea și cât de grozavă, pe urma căreia însăși îi vor spori însutit condițiile de viață și de desvoltare? Preferă toți o viață rușinoasă, o existență sprijinită pe un compromis mincinos, pentru a-și păstra „echilibrul” și a-și feri nervii de o sguđuire prea mare? Suntem noi într'adevăr

Inmormântarea lui Caragiale.

— Interviewul unui ziarist din lumea cecafală cu genialul mort. —

În orașul nostru cu porți ferecate și drumuri asternute cu statui de piatră, a sosit un oaspe de mult așteptat: Caragiale.

În Valea Plângerii ca și în țara românească, este bunul obicei ca, ori de câte ori ne vizitează câte un fruntaș al politicii sau al artelor, ziariștii de profesie să-i smulgă un interview. De aceea, cum am prins de veste despre sosirea celebrului scriitor, ciolanele mele de reporter au tresărit înfiorate în groapa comună unde de 25 de ani zac pierdute printre mii și mii de oase... Cam multe ciolane, ce e drept, pentru un mort care și-a mistuít singur stomahul. Totuș sunt siguri că nici groapa comună, nici vestita piramidă de oase a lui Veretschaguine n'ar putea să mulțumească pe mulți din nesățioșii noștri politicieni, în goana lor după ciolan.

Așa dar, cum am aflat că marele Caragiale este între zidurile noastre întunecoase, mi-am adunat toate vertebrele și toate membrele scheletului și am plecat spre locuința distinsului oaspe. Pe drum bag de seamă că, de zorit ce eram, luasem mâna unui vecin în locul mâinii mele și că-mi uitasem capul acasă. Această neînsemnată greșală însăși nu mă oprește în drum. Merg înainte grăbit, sprinten, plin de viață, ca un mort care de douăzeci și cinci de ani nu s'a mai mișcat din loc.

Pe bulevardul larg ce strabate orașul cu porți ferecate și statui de piatră, mă întâlnesc cu portarul cetății noastre.

— Încotro ziaristule? — mă întrebă el salutându-mă cu lipsa de respect ce-o arată slugile celor dela care nu așteaptă bașis.

— Mă duc să interviewez pe Caragiale. Dacă ești bun, trimite pe cineva, să-mi caute capul că l'am uitat în groapă.

— Las' nu te sinchisi de asta... Are Caragiale cap pentru amândoi... S'apoi minte ai, cap ce-ți mai trebuie...

Încurajat de înțelepciunea portarului, îmi întese pasul.

La o răspântie, îmi taie drumul un domn bine îmbrăcat, vesel, fericit. Era un ginere căruia îi murise soacra. Îl întreb:

— Fericitul domn, ești bun să-mi spui unde locuiește Caragiale?

El dădu un țipet îngrozitor și fugi. Se vede că l'a speriat înfățișarea mea nu tocmai civilă. Ce curiosi sunt oamenii: țin la carnea care se îmbolnăvește, care putrezește, care se vinde și uită că etern e numai osul. O, ce traimeică ar fi omenirea dacă oamenii ar fi numai scheleti... Două cranii care își încheștează mixilarele într'un sărut veșnic neisprăvit: iată simbolul dragostei care nu se stinge niciodată.

Nourii vineții se grămădesc ca niște clăbuci uriași în jurul unei ce stă cocoțată pe o spinare de casă depărtată, ca o imensă roată de svaiteer în cocoașa unui uriaș nevăzut. Nourii

o învăluiesc din ce în ce tot mai mult. Ea apare și dispore mereu după rotocoalele vinete. Iat-o iar: de astădată par'că e bucată de săpun de rufe, într'o legătură de rufe negre.

Ajung la poarta lui Caragiale. Bat. Ușa se deschide singură. Întru. Maestrul mă primește într'o gaură sinistră, cu acea bunățate care pare că spune celui ce intră: Vezi nu te dau afară! În fața mea rinjește sarcastic un cap enorm: capul lui Caragiale.

— Am venit maestre. — deschid eu vorba, ca să-ți exprim condoleantele mele pentru dispariția dtale neașteptată din lumea celor vii...

Capul înalt de aproape doi metri lipit de trup, căseă o gură cât un mormânt și isbucni într'un hohot de rîs nepotolit.

— De ce rîzi maestre? — îl întreb stîngerit.

— De moartea mea! O, ridicol lucru e să mori!

— Cu toate acestea, nimic nu e mai dureros decât moartea.

— Pentru cei vii! Eu niciodată nu m'am simțit mai ridicol decât când am fost pe catafalac...

— Dar, ți s'a făcut o înmormântare frumoasă...

— Da... Mai ales mi-a plăcut călătoria cu trenul... O, rătăcirea aceea de câteva zile, în vagonul roșu, pe liniile de garaj, m'a făcut să tresar de toate fericirile Nirvanei... Nu-ți închipui ce dulce e când ești mort să vezi cum scapi

atât de infami? Înțelegem, că ori-cui îi e greu să se scoale din somn, până nu-l înviorază o adiere rece, și poporul nostru să fie singurul, care la auzul bubuitului de tun nu tresare, nu mișcă un deget, cuprins de un fatalism foarte puțin justificat? Ori poate cu mișcarea dela „patruzeciș'opt” ne-am și încheiat menirea în istorie?...

În aceste vremi rolul presei se desenează tot mai clar. Să nu uităm că atât în Italia, cât și în Germania gânditorii, scriitorii, ziariștii au e d u c a t mai întâi societatea, în special tinerimea, în sensul ideilor naționale și numai astfel a fost posibilă unirea și libertatea acestor două țări. — chiar însaș universitatea din Berlin a fost înființată anume pentru a pregăti tinerimea pentru marea luptă, care în urmă a fost încheiată cu o izbândă atât de strălucită! Presa a accelerat atunci pasul istoriei! Și tot așa și astăzi.

Noi vom lua lecții, nu dela confrății dela Viena, ci dela ziariștii din Bulgaria, cari debunăseamă că în actuala mișcare au avut un rol hotărîtor. Și abia dacă printr'o propagandă intensivă și sistematică vom ajunge o forță conștientă, disciplinată și entuziastă până la extrem. — atunci nu va mai trebui să ținem seamă de tiradele pline de cinism ale oligarhilor „daco-romanismul” și „irredentismul” nostru, nici de notele diplomatice sau sfaturile ziariștilor „europeni”, ci cuprinși de adevărata iubire de neam și însuflețire ne vom urma calea drept spre culme. Libertatea e supremul adevăr al vremurilor noastre, — și gândul acesta e lumina, care ne chiamă!

I. T. L.

Din comitatul Târnavei mici. Membrii români, aderenți ai partidului național român, sunt rugați a se prezenta în număr complet la adunarea generală extraordinară a comitatului Târnavei mici care se va ține în 30 Decembrie n. 1912, fiind la ordinea de zi obiecte de interes deosebit românesc. Diciosânmărtin, la 23 Decembrie 1912. Președintele partidului național român din comitatul Târnavei mici. Simion Căluțiu m. p., preșident. Dr. Romul Boila m. p., secretar.

de urmărirea oratorilor cari trebuie să-și consume singuri discursurile nerostite, de sollicitudinea lacrimilor furnizate cari nu te-au citit... Din nefericire, bucuria asta a ținut puțin... Hengherii memoriei mele m'au găsit, m'au prins, m'au ținut pe catafalc și m'au silit să ascult ceasuri întregi, fără să pot să crînesc, fără să fiu în stare să fac o mișcare de protestare, discursuri cu cari în viață n'ar fi îndrăznit nimeni să mă insulte... Îți spun drept, dacă aș fi știut dinainte că are să mi se întâmple așa ceva, n'aș fi consimțit nici în ruptul capului să mor...

— Te-a ofensat vre-un discurs?

— Toate, toate! Cu ce drept a vorbit președintele sindicatului ziariștilor? Am fost eu ziarist? Nu! Eu știam gramatica, mă! Cu ce drept a vorbit d. Sadoveanu în numele societății scriitorilor români? Am fost eu membru al acestei societăți? Nu! Eu am făcut parte numai din societatea chelnerilor. Dar Universitatea ce-a avut cu mine, mă, că eu am fost toată viața un analfabet?

— Va să zică regreti că ai fost înmormântat?

— Nu, fiindcă înmormântarea mea a fost un „non-sens” și „non-sens”-urile m'au făcut totdeauna să rîd.

— „Non-sens”?

— Desigur. Eu sunt nemuritor, nu e așa? Toată lumea recunoaște aceasta. De altfel, am dat și dovezi. O pildă: cazul Caion, m'a putut

Schimbare de sistem în Croația. Monitorul oficial al Croației publică în numărul-i de ieri actul de numire al dlui Dr. *Unkelhauser* în calitate de locțiitor al banului croat. Se afirmă, în legătură cu această numire, că o schimbare radicală de sistem va avea loc în conducerea afacerilor publice ale Croației. Comisarul regesc Cuvaj a avut ieri în această chestiune o întrevedere cu ministrul președinte al Ungariei. Contele Khuen Héderváry și baronul Burian, fostul ministru comun de finanțe, au petrecut ieri în Viena unde au avut mai multe întrevederi cu cercurile conducătoare ale monarhiei și se spune că acestea n'au putut avea de scop decât tocmai pregătirea ordinii noi în Croația. „Neues Wiener Tagblatt” scrie cu această ocaziune că măsurile pentru stabilirea unui nou sistem se vor lua încă în primele zile ale anului viitor. Comisariatul lui Cuvaj n'a fost decât o stare provizorie reclamată de împrejurările critice de mai înainte, în cari guvernul ungar n'a știut pregăti țara pentru o viață consolidată cu raporturi normale și acum e rândul bărbaților politici din Croația să facă posibil guvernului ungar restabilirea vieții constituționale, deoarece în situația actuală nici vorbă nu poate fi de noi alegeri parlamentare. Guvernul ungar va face în cel mai scurt timp o propunere cu privire la sanarea situației politice din Croația. Asupra schimbărilor de persoane nu s'a hotărît încă nimic. Cine va fi omul pe care-l va însărcina guvernul cu misiunea deosebit de grea a sanării, contele Pejacsevich ori alt bărbat politic din Croația ori poate vre-un înalt funcționar care până acum a stat departe de frământările politice, nu e deloc sigur. Aceea însă e neîndoios că schimbarea de sistem nu va mai întârzia mult.

*

Ce-i cu reforma electorală a lui Lukács? Odată cu publicarea proiectului lui Lukács din partea ziarului „Népszava”, o mulțime de comentarii și combinații au văzut lumina zilei în presa din Budapesta și apoi și în cea din Viena. Dintre ziarele ungurești puține au aprobat în toate numitul proiect cu toate că oamenii cari le inspiră duhul șovin nu pot decât să se bucure de reactionarismul ce conține acesta și nu ne îndoim că n'am putea număra pe degete pe puținii unguri cu un oarecare trecut politic, care să nu aprobe în toate îngrădirile măiestrite ce le pune Lukács în proiectul-i de reformă, pentru a apăra temuta supremație în contra primeidiei naționalităților. Și dacă nu-și mărturisesc pe față convingerile întine, e că se tem de glasul opiniei publice — înțelegem glasul păturilor largi ale poporului — care nu mai poate fi așa ușor zăpăcită de spectrul negru al primeidiei naționalităților. De altfel, de atitudinea bărbaților po-

litici ai Ungurilor cari azi nu aprobă proiectul lui Lukács, ne-am putut convinge în trecut. Sperăm că vom mai avea ocaziune și în viitor.

În unele cercuri bine informate din Viena vorbește, în legătură cu proiectul lui Lukács, de căderea iminentă a acestuia. În primul rând moștenitorul de tron e acela care nu poate să treacă proba cu nici un chip monstruosul iată al lui Lukács și Tisza, care urmărește exclusiv interesele poziției partidului muncii și pe lângă acestea lovește nu numai în interesele poporului din țara ei și în acelea ale dinastiei. Tocmai aceea, se fac combinații chiar cu privire la soana urmașului lui Lukács. Mai mult se aștează numele lui Khuen și al baronului Burian. Petrecerea lor în Viena se pune în legătură directă cu schimbarea de guvern din Ungaria, dacă informațiile de mai sus sunt juste, schimbarea se va produce încă în luna Ianuarie, pe vreme-o două trei săptămâni.

Scoala viitorului.

Se va zidi în curând cea mai modernă școală. De bună seamă nu la noi, nici în orașul ei în Germania.¹⁾ Marele oraș Mannheim va putea lăuda cu această monumentală operă, pusă în serviciul celei mai binecunoscută științe. S'a aflat un mecenat, care ridică pe o insulă dela periferia Mannheim în mijlocul unei păduri seculare, un edificiu școlar, care să corăspundă și celor mai înalte exigențe ale pedagogiei moderne. Oricum îl va stăpâni, ca pe proprietatea sa inalienabilă, cu scopul hotărât de a servi binele tineretului infestat de atmosfera atât de păgubitoare proprie marilor centre industriale. Pe lângă mulțimea teritoriilor de joc, grădini minime îngrijite, basenuri de scaldă, toate în locurile mai este destul loc și pentru o școală de pedagogie. Aceasta se va executa în stilul „Școala viitorului”. În mijlocul livezii înverzite, în mijlocul mănător unui cerc, se înalță un parter circular cu douăsprezece laturi. Fiecare latură prinde două odăi de învățământ. Centrul cupolă măiestroasă acoperită cu sticlă, il-

¹⁾ Informația am luat-o din revista germană „Bahnen”, nr. 2. Noiembrie 1912 — apărută în Lipsa.

omori pe mine eminentul Caion, aceasta ex-Parcă masculină a vieții noastre literare, cu atât mai puțin putea s'o facă moartea obișnuită. Dar, dacă sunt nemuritor, atunci, — după cum foarte logic a conchis spiritualul meu amic, G. Ranetti — eu n'am murit. Și, dacă n'am murit, atunci de ce am fost îngropat? Iată dar că înmormântarea mea este un „non-sens”. Totuș nu o regret. E mai bine să fii îngropat în pământul fertil, decât în stearpa indiferență a publicului. Dar nu regret înmormântarea mea și pentru alte motive. În timpul ceremoniei funebre, am făcut observații foarte prețioase.

— Ce observații? — m'am grăbit să întreb. Capul enorm al maestrului s'a îngălbenit însă deodată, ochii i s'au închis, globurile lor mari s'au rostogolit, pleoapele i s'au ridicat încet, încet, ca o cortină, și Caragiale a șoptit istovit:

— Nu mai pot spune nimic; privește.

Și atunci pe globul strălucitor al ochiului prinse viața, ca pe pânza unui cinematograf, un cortegiu funebru. Lume multă dar nu prea. După dric câteva figuri solemne, — de-o solemnitate ce unora le stă tocmai ca hainele moștenite de nepoți slăbuți dela unchi cari au suferit de dilatație de stomah. Cortegiul e în dreptul Teatrului Național. Pe o ladă adusă de el, un om cu fața sbârliată, cu hainele în neorânduială, vrea să vorbească ceva. De abia a rostit două trei vorbe și mulțimea a isbucnit în ris. Oratorul improvizat pare un adevărat cetățean turmentat când întreabă nedumerit: „Eu cu cine vo-

tez?”. Cortegiul pleacă mai departe și bietul orator este împiedecat să vorbească...

Ochiul mare al maestrului se închide iar, rostogolește, se redeschide viu și Caragiale spune:

— Singurul orator pe care l'aș fi ascultat cu plăcere n'a fost lăsat să vorbească.

— Cine e?

— Nu știu. E Anonimul care a mâncat brânză cu ceapă probabil înainte de a veni la înmormântare, care ar fi spus prostii spirituale fără solemnitatea cu care alții fac spirite proste, care n'ar fi vărsat nici o lacrimă de codil și care ne-ar fi făcut să rîdem puțin... Rîd îmi pare că nu s'a ris de loc la înmormântarea mea!...

Maestrul a închis iar ochii, pleoapele i s'au redeschis îndată greoaie și pe luciul sticlei globului rostogolit proiecțiunea cinematografică urmează:

Convoiul funebru trece și în urma lui zile se golesc repede, instantaneu. Și pe ca Victoriei, rămasă aproape pustie, apar oameni primăriei cari, ca niște tâlhari grăbiți, scapă de pe felinare zăbranicul de doliu.

Capul uriaș hohotește ironic:

— Uite mâna providenței care mă jefuiește! — exclamă maestrul sarcastic. Uite mâna care fură pe oamenii de seamă ca să facă daruri generoase neghiobilor. Am zărit-o și în viața câțeva ori. Cât am trăit mi-a luat tot ce-a putut. Acum îmi pradă și memoria. Stai să-i dau, să dau tot ce am, să-i dau... o tiflă!

pă sala de gimnastică, de joc și proiecțiuni cinematografice. Lumina cade de sus, astfel microorganismele se întâlnesc cu cel mai mare și firesc dușman al lor, cu soarele. Aierizarea se întâmplă tot pe din sus, ridicând ferestrele întocmite pe coperiș. În timp de vară, nește perdele întinse sub globul de sticlă, îmbălzesc arșița soarelui. Încălzirea este centrală, astfel se poate statornici o căldură uniformă igienică. Acelaș sistem se folosește vara spre moderarea temperaturii, slobozind apă rece pe țevile caloriferului. Intrarea se întâmplă din liber, însă edificiul este înprejmuț de un coridor spațios, scutit de ploaie, așa că elevii în orice vreme pot face mișcare în liber. La o parte este locuința grădinarului, bucătărie și prânzitorul unde se distribuie pâine și lapte. Totul este încunjurat de grădini școlare, fiecare clasă superioară avându-și pe a sa. În fiecare grădină stă ascunsă după tufișe și câte o stupină. În pădurea din apropiere, cerbi, epuri de casă, fațani și mulțimea păsărilor cântărețe prăznuiesc libertatea deplină.

În această regiune idilică vor fi trimiși peste 700 copii palizi, anemici, piperniciți, — aleși fără defecte corporale — jertefele mizeriei, căsuțelor doznice, mansardelor întunecoase: toți aceia, pe cari medicul școlar află de bine a-i scoate din aerul infect al orașului. Diminețile: vara la 7, iarna la 8 ore, electricul care alcargă spre stațiunea extremă dela marginea pădurii, este tixit de această populație mărunță. Pâlcuri aleargă pe cărarușile încolăcite ale parcului, fiecare spre despărțământul său. O sală primește câte 30 de elevi, iar bărbați destoinici conduc învățământul. Principiul lucrului manual este executat. Gradele inferioare modelează, taie, împletesc, cleiesc, desenează. Gradele mijlocii și superioare continuă munca acestora perfecționându-se tot mai mult în abilitatea manuală. Se mai împărtășesc copii de lucru în grădină, iar fetele au ore de lucru de mână. Ele ajută și la împărțirea pâinei ș'a laptelui.

Precum vedem din cele expuse, aici vor fi luate în considerare toate mijloacele de cari natura dornică dispune pentru întrămă-

rea plâpânelor odrasle. Aceeace hrănirea excepționabilă, aerul închis și umed al locuințelor sărăcăcioase și în genere atmosfera îmbăzită de miazme otrăvitoare — este revanșat din prisosință. Gimnastica, scaldă, jocurile, excursiunile în pădure, toate servesc în primul rând pentru oțelirea corpului. Elevii, cari în urma tratamentului special, au ajuns la o dezvoltare corporală prosperă, se retrimite unei clase normale corâspunzătoare.

Aierul, lumina și apa sunt condițiunile fundamentale ale oricărei vieți. Până acum școala n'a prea ținut cont de acești factori. S'a mulțămît să fie numai un institut de învățământ, cum îi zicem noi și astăzi. Câtă viață n'au sufocat băncile școalei, începând de jos, din clasele elementare, până sus la universitate. Așa, că azi un corp deșirat, lăcaș bineprimitor al tuturor boalelor, paloarea și o fizionomie blazată, neescepționabilii ochelari pe nas — închipue pe omul învățat. S'au nesocotit legile firei și ea nu cruță. Plaiurile noastre încă își au martirii școalei de azi. An de an, pe la începutul lui Septemvrie, voinici întregi cu obrazii rumeniți de sănătate părăsesc cu sutele vetrele părintești, luând drumul școalei spre oraș. Se scurg anii: zece, doisprezece, câți au dus'o până aici, din voinicul cutare s'a făcut un domnișor. Înalt, subțirel, nu mai are obrazul îmbujorat de odinioară, ochii-i osteniți se rotesc a lene în orbitele cuprinse de cearcăne vineții. Și se topește văzând cu ochii...

Azi, când o bună parte din viață o petrecem în școală, popoare înaintate în cultură au prevăzut dezastrul și fac tot posibilul pentru înlăturarea primejdiei. Există o igienă școlară, despre care la noi nu se prea poate vorbi! Aceia se îngrijesc, ca și nevoiașii să se intrame, câștigându-și sănătatea tocmai în institutul de educație; până când la noi și cei mai robuști fii de țăran sucombează pe băncile școalei. În lipsă de aier, lumină și apă!

Tr. Magier, învățator.

Și deodată, în vârful nasului, sgârșit de ris sarcastic, se respiră batjocoritor degetele unei mâni pe care până atunci n'o mai văzusem!

„Flacăra”.

Sfredelus.

CÂNTEC.

Ani înfloriți sub ceriul tinereții
Divine flori crescute în noroi,
Cu ce magii înfrumusețai viața
Făcându-ne din pietre, perne moi?!

Ani înfloriți de ceriul tinereții,
Ce sfânt e visul vostru ori și cui...
De ce nu pot vai! în odaia-mi caldă
Pe veci de veci cu mine să vă 'ncei?!

A. Lodola.

PĂMÂNTULUI.

De ce-ai sădit în om dorințe
De a rîvni tot ce-i departe?!
De ce mi-ai hărăzit tristeta
Și năzuințele deșarte?!

Și celor mulți, de ce sorți negre
Le-ai moștenit pentru viață?!

Obida lor și suferința
Să nu te mai iubesc mă 'nvață!!

Fiorii straniei revolte
Îmi trec amețitor prin vine...
Pământule! vei ști vre-odată
Câți demoni au culcușu 'n mine?!

A. Cotruș.

DOI PRIETENI.

Cățelu-i era prieten în viața-i sgomotoasă...
Îl petrecea la școală și-l aștepta să iasă
Și își treceau cu cercul, cu mingea 'n vasta curte
Viața lor frumoasă cu zile dulci și scurte.

Dar într'o zi copilul n'a mai plecat la școală...
Pal el zăcea 'ntre perne, slăbit de cruda boală
Și după șase zile în tîntirim îl duse
Și-azi nu-și mai amintește de zilele apuse.

Cățelul îl tot căută și unde e nu știe.
Îl roade par'c'o neagră, amară nostalgie
Și 'n fiecare-amiază și 'n fiecare seară,
La poarta școlii-așteaptă să vină el afară.

Robinson.

Comemorarea lui Eudoxiu Hurmuzachi în Cernăuți.

Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina, împreună cu toate societățile național-culturale din Cernăuți, a aranjat Joi, în 19 Decembrie n. c. (ziua Sf. Nicolae) o mare serbare comemorativă cu ocaziunea aniversării de 100 de ani dela nașterea marelui istoric și merituosului bărbat de stat Eudoxiu Hurmuzachi.

A fost liturghie solemnă în biserica catedrală din Cernăuți, celebrată la orele 9 de Excelența Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Bucovinei Dr. Vladimir de Repta, cu asistență mare, apoi se dădea festivă în teatrul municipal la orele 11 cu următorul cuprins:

1. Cuvânt de deschidere, rostit de dl Dr. Sextil Pușcariu, vicepreședintele societății.

2. E. Mandicevschi: Au toate rost în lume, cor de dame executat de elevele internatului de fetețe, dirigentă d-șoara C. Mandicevschi.

3. Discurs festiv, rostit de dl I. V. Stefanelli, membru al Academiei Române.

4. G. Chiriac: Imn, cor de domni, executat de elevii internatului român de băieți, dirigent dl V. Olariu.

5. M. Eminescu, Doină: declamațiune de dl I. Vașcă.

6. Mehul: La arme, cor mixt, executat de Societatea „Armonia” împreună cu toate societățile românești din Cernăuți, dirigent artistic: dl prof. Constantin Șandru.

A urmat deschiderea expoziției de artă și industrie națională, aranjată de Societatea damelor române în saloanele Societății pentru cultură (piața principală Nr. 3, etaj II) la orele 3^{1/2} după amiază.

În legătură cu marele festival Hurmuzachi, s'au mai aranjat serbări din partea societăților studentești „Junimea”, „Dacia” și „Academia Ortodoxă”. Soc. „Junimea” care numără între membri ei o samă de diletanți buni, s'a angajat să reprezinte Miercuri, în 18 Dec., mai multe piese în teatrul municipal din Cernăuți. Ca reprezentările ei să aibă o reușită deplină s'a adresat societatea și marelui artist, C. Belcot, care urmând tradiția iubitului său prieten, P. Liciu a cutreerat vara trecută cu trupa sa pământul Bucovinei. Societarul teatrului național din București n'a stat nici o minută pe gânduri, ci cu toate greutatele ce i se puneau în cale și-a dat concursul. Bucuria tuturor ce cunosc din anii trecuți apreciatul talent al dlui C. Belcot, a fost destul de mare și nerăbdarea de a-l vedea pe scenă creștea mereu. Dar totul e cu putință. A sosit în sfârșit la Cernăuți. Aici alte greutateți. Teatrul ocupat, până la 11 noaptea nu s'a putut face recepțiile necesare. Au trebuit deci cu toții să facă repetiții noaptea pe după miezul nopții, dând dovadă de multă țință. Au fost pregătite comedii Moș-odinioară de A. Murger și Romeo și Julietta la Mizil de G. Ranetti.

Miercuri după amiază lumea românească s'a îndreptat spre teatru. — În sală multe dame, în loje multe notabilități, pe balcon destui studenți. În vederea crizei mari ce domnește în țară a fost un public destul de numeros.

La orele 3 cortina se ridică și pe scenă apare apreciatul artist, ca Moș odinioară. O ploaie de aplauze primește apariția simpaticului artist, care nu știe, să mulțamească publicului sau să-și arunce jocul din scenă. Moș odinioară, o piesă cam grea, cu monoloage lungi n'a putut reuși pe deplin. În schimb însă și-a ajuns scopul, piesa a doua. Umor mai cinic, jocul diletanților mai sigur, mișcările mai firești și cu un cuvânt mai plăcut.

Între pauze a executat orchestra militară uvertura festivă de I. Ursulescu, Fantazie română de Muresianu și uvertura din „Dragoste de tigan” de Lehar.

La finea reprezentăției, a primit dl C. Belcot pentru sprijinul acordat, o ramură de flori și o figură de aur.

Scara s'a aranjat în onoarea dlui Belcot, obicinuita Sara sf. Nicolai, împreună cu o convenire socială.

Cu acest prilec s'a jucat comedia, „O palmă la bal mascat” de Bengescu. Felul slab al inter-

pretarilor și începutul târziu a plictisit nitei publicul, pe care a trebuit să-l trezească puterea artistică a serbătoritului Belcot prin monologele sale, cari stârneau valuri de hohote.

Joi, în 19 Decembrie, societatea studentescă „Dacia” a ținut conferințe despre însemnătatea lui Eudoxiu Hormuzachi, în suburbiile Cernăuțului, Roșă, Cloenica, Calicenca, Manasteri.

Duminecă, în 22 Decembrie, societatea studentescă „Academia Ortodoxă” a aranjat, ca epilog al marilor serbări Hurmuzachi, o sezătoare literar-muzicală în sala Armoniei.

Macedonia a Macedonenilor.

Arad, 24 Decembrie 1912.

Sub acest titlu, care cuprinde în sine un întreg program politic, „Societatea macedo-română” din București publică pentru cabinetele europene și pentru conferința ambasadurilor din Londra un memoriu francez despre chestiunea naționalităților din Macedonia, în special însă despre chestiunea Aromânilor, cari sunt amenințați să fie stășiți în mai multe părți de către statele beligerante din Balcani. Memoriul acesta, compus mai întâi în românește de către fostul nostru redactor, dl Constantin Noe, care în modestia sa n'a iscălit cu numele propriu, conține pe scurt un raport despre situația politică actuală în Macedonia, despre trecutul naționalităților ce locuiesc în această provincie, despre luptele înviersunate dintre aceste popoare, despre înfiorătoarele cruzimi la cari au fost expuși Români din partea Grecilor, iar la urmă se proclamă principiul cardinal al viitorului sistem politic ce va trebui introdus în Macedonia autonomă, principiul naționalităților libere și egal îndreptățite.

Interesul diplomației europene, căreia chestiunea orientală, în special chestiunea naționalităților din Macedonia, i-a dat atâta de furcă, este ca această chestiune să fie rezolvită odată pentru totdeauna, pentru ca diplomația să nu fie silită să îndeplinească mereu munca lui Sisypus. În Macedonia locuiesc laolaltă nenumărate fracțiuni de naționalități diferite: Turci, Bulgari, Greci, Români, Sârbi, și Albanezi. Nici o fracțiune din popoarele amintite nu se estinde peste niște teritorii mai largi, nici una nu dispune de absolută majoritate față de celelalte popoare conlocuitoare, ci toate la un loc prezintă un mozaic variat, s'amestecă unele cu altele, dispar ici, pentru ca să răsară mai departe, întocmai după cum dispore un râu din Carsti, care iarăși răsară din pământ mai clar și mai curat. Orice încercare de a face o ordine, de a împărți teritoriile acestor naționalități ar fi o imposibilitate absolută, căci ar însemna să le înzestrez pe unele, pentru a priva pe altele. Chiar și datele statistice și etnografice culesse de acele fracțiuni de popoare nu pot da o idee clară despre adevărata stare de lucruri din Macedonia, deoarece o naționalitate a luat drept bază a statistice sale confesiunea, alta a preferat idiomul vorbit, a treia s'a ținut de populația școlară, iar a patra și-a luat drept directivă legătura cu cutare sau cutare autoritate religioasă, așa că nime nu-i în stare să se lumineze în acest labirint de popoare.

Toate aceste naționalități, una mai veche decât alta, și-au conservat în decursul veacurilor individualitatea lor proprie cu toată vitregia vremurilor prin cari au trecut și cu toate luptele de exterminare purtate între olaltă.

În această babilonie etnică există o naționalitate a parte, care n'are nimic comun nici cu Grecii, nici cu Slavii, nici cu Turcii și nici cu

Albanezii. Această naționalitate, aceasta însă deosebită este cea a Macedo-Românilor, care se trage din soldații romani aduși în Macedonia de Aemilius Paulus — două secole înainte de Christos — și din legiunile romane retrase din Dacia de către împăratul Aurelian. Din toată Macedonia și Illyria romană, Aromânii au rămas ca niște blocuri eratice dintr'un mare ghițar dispărut în noianul altor popoare. Aromânii aceștia trăiesc în Macedonia, în Albania, în Epir și în Tesalia, unde la sosirea Turcilor în Europa au fost dotați de către aceștia cu însemnate privilegii, sub scutul cărora s'au putut desvolta, păstrându-și individualitatea lor etnică.

După secole de dominațiune și influență străină, primele încercări de renaștere națională le-au făcut Românii macedoneni prin secolul al 18-lea, dar această frumoasă mișcare a fost înăbușită în germene de către Greci, în special de către patriarhul grec din Constantinopol. Românii macedoneni stabiliți în România și în alte țări din apus, văzând pe la mijlocul sec. al 19-lea mișcarea de emancipare națională a Bulgarilor, a Sârbilor și a Grecilor din Macedonia, au pornit și ei un astfel de curent de redesteptare, întemeind școli prin anul 1862 în Macedonia și în Epir. În contra acestei mișcări de regenerare a neamului românesc se ivi o reacțiune puternică din partea elementului grecesc, care a înscenat o serie de persecuții nemai auzite împotriva Românilor. Aceste persecuții făcute sub formă de excomunicări, de anateme, de denunțuri nedrepte la autoritățile turcești, de incendii, torturi, asasinări, schingiuri etc. sunt un lung și dureros calvar pe care a mers națiunea românească din Macedonia în decursul celor 50 de ani din urmă. Aceasta a fost cea mai înviersunată cruciadă de exterminare împotriva școlilor, a bisericilor și a elementului românesc din Turcia.

Statele balcanice: Bulgaria, Grecia și Sârbia au cerut reforme pentru introducerea unei ordine în Macedonia. Europa a voit să intervie, dar fiindcă diplomația ei s'a mișcat cu celeritatea melcului, și fiindcă situația deveni insuportabilă, a izbucnit războiul actual, declarat la început pe motivul introducerii de reforme în Macedonia, rezultatul însă este că învingătorii nu se mai mulțămesc cu reformele, ci pretind răsturnarea Turciei de pe harta Europei. Macedonia, Tracia, Sârbia veche și insulele grecești din marea egeică vor fi spoliile învingătorilor. Albania va fi autonomă. Cum rămâne însă cu Macedonia? Ar fi o nedreptate strigătoare la cer, o curată bătaie de joc de principiul național, în numele căruia s'a pornit acest război, dacă Macedonia ar fi împărțită între Bulgari, Greci și Sârbi, ai căror conaționali în această provincie sunt într'o minoritate disparentă. Majoritatea o formează Românii, Turcii, Albanezii și Evreii, dar pentru ca toate aceste popoare să se poată desvolta în deplină libertate și egalitate de drepturi, Europa, dacă vrea să rezolveze odată pentru totdeauna chestiunea naționalităților din Macedonia, trebuie să prefacă această provincie într'un stat autonom, după sistemul Elveției. De altfel Macedonia va fi un vecinic pământ vulcanic, care va tulbura pacea Europei întregi.

Dacă mai amintim și cruzimile Grecilor față de notabilii români în războiul actual, cruzimi asupra cărora am revenit de mai multe ori în ziarul nostru, acesta ar fi conținutul acestei excelente broșuri, scrise cu multă claritate și prudență, care-s înlocuite pe alocuri de unele accente calde, vibratoare de patriotism sincer. Încheind aceste constatări drepte și meritate, nu putem să amintim și de numeroasele erori de tipar cari mișună dela început și până la finea broșurei. Nu în haina aceasta trebuie să fie îmbrăcate doleanțele Românilor, menite pentru cabinetele europene și pentru diplomații conferinței dela Londra...

Aviațiunea și războiul balcanic.

Din zi în zi aviațiunea dă succese tot mai mari și dovedește cu prisosință că poate aduce mari foloase în timp de război.

Pentru prima oară aeroplancele au găsit întrebuințare practică militară în războiul italo-turc, iar a doua oară în cel turco-balcanic.

Înainte de a se fi început războiul bulgarii avuseră grijă să-și pregătească un mic parc de aviațiune, dar acesta era cu totul insuficient, așa încât a fost nevoită să recurgă la ajutoarele guvernului rusesc, care i-a trimis aeroplance și aviatori deajuns.

Unul dintre aviatorii ruși, care a luat parte activă la recunoașteri, Vasile Ivanov, povestește următoarele unui redactor rus din Odesa:

„În privința aceasta beligeranții se găseau în situație cu totul neegală. Pe când în armata bulgară funcționa foarte bine parcul de aviație, în cea turcească de abia în ultimul timp s'au gândit că aviatorii le pot fi de folos.

În tot timpul, armata bulgară a avut la dispoziție 25 aeroplance. Aviatorii cei mai de seamă au fost recrutați dintre voluntarii ruși; bulgarii au fost foarte puțini, iar străini și mai puțini. Aviatorii ruși primeau leafă, ei serveau numai de dragul fraților slavi. Cele mai reușite sboruri le-au făcut rușii deasupra Kirk-kilisei, Mustafa Pașa, dar mai cu seamă asupra Adrianopolului și Ceatalgei.

Ridicându-se în aer, aviatorii primeau mai întâi ordine dela statul major asupra punctelor pe cari trebuiau să le cerceteze, ori, în genere, asupra serviciului pe care trebuiau să-l îndeplinească. În aer se ridicau întotdeauna mai mulți aviatori dintr'odată și se aranjau astfel încât cel dinainte transmitea prin semne convenționale celuia din urmă de cele ce vedea, iar acesta comunica direct cu statul major.

Prin astfel de sboruri se urmărea efectul artileriei bulgare, și când ghiulele nu loveau unde trebuia, se anunța bateria respectivă, care-și regula tirul, încât nici o lovitură nu mergea în vânt.

Prin sboruri se observau mișcările inamicului și punctele lui de concentrare. Se știa unde este slab și acolo se dădea lovitura decisivă. Mulțumită observațiilor din sbor se luau hotărâri definitive bune, după ce se schimbau cele luate în ajun.

Dela o înălțime de 1500 metri și mai mult chiar, aviatorii aruncau bombe, semănând mai mult panica decât moartea între turci. În chipul acesta s'au distrus multe arsenale și depozite de munițiuni. Din cauza succesului aviatorilor armatei bulgare, turcii ajunseseră să se ascundă imediat ce vedeau înălțându-se un aeroplan. Chiar șefii fugeau și lăseau totul în desordine.

Tunurile turcești nu puteau să lovească aeroplancele din sbor, pentru că cu ele nu se poate trage în sus. Turcii trăgeau în aeroplance numai cu pușca, dar nu puteau să facă nici un rău. Sburând, îți fluerau pe lângă urechi gloantele, găureau pânza aripilor, fără însă să poată doborî aparatul. Ca să nu fim loviți pe de de-

Prăvălie nouă!

IOAN PİNTEA

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4.

(Pi 840—52)

Vis-a-vis de Librăria „Diecezană”.

Ba 116-280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Caut

un loc potrivit.

Sunt de 28 ani, căsătorit și mă pricep bine la vierit.

Ilie Andrei.up. Felsőbencsek
(A 683)Alsóbencsek
(A 683)**Aviz.**

Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie advocațională

în Arad, str. Józseffőherceg-ut Nr. 17 (lângă biserica lutherană).

Ci 641

Dr. GEORGE CRIȘAN,
avocat.**Candidat de notar.**

La subscrisul este loc pentru un candidat de notar român. Se pretinde să aibe diploma notarială, să fie maiorean și apt a conduce cancelaria singur. Salarul lunar este 60. cor. vîptul întreg și locuința. Locul se poate ocupa eu 1. ianuarie n. 1913.

Dorogos (u. p. Lippa) la 19. decembrie n. 1912.

(Da 670—)

David Dabici
notar cerc.**Un tânăr român,**

în etate de 28 ani, absolvent al unei școli mai mare de vierit al statului ungar, având și practică mare la economie

Caută o deregătorie,

potrivită la un proprietar mai mare sau societate. Adresa la administrația ziarului nostru. (Co 647—)

Manuale folosite și noipentru toate institutiile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Picler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)**KUN ENORE,**atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.Ku 39-60) **SZATMÁR,**
casa Lovay, vis-à-vis
de Tribunal.Se recoman. pentru pre-
gătirea și ascuțirea oricărui
soi de cuțite, ca cuțite pen-
tru căsăpie și bucătărie, pen-
tru masă și bricege, unelte
pentru ciobotari și cojocari
precum și ascuțirea bricelor
pre lângă prețuri convena-
bile și execuție ireproșabilă.La trimiterea a 6 brice barbierilor
ocultate 1912 numai pentru 5.**Aviz.**

Pe teritoriul comunelor Costina-Mihoveni se află moșia „Florinta” proprietatea Fondului Religionar gr.-or. din Bucovina, în întindere de 200 fâleii pământ arabil, șes și de o calitate superioară, departe 6--7 km. de gările Pârlianți și Hatna și 9 km. de gara Ițeani și orașul Suceava din Bucovina.

Se caută un tovarăș cun. cap. disponibil de 15.000 coroane, eventual un arendaș pentru a conduce s'au a i-se preda moșia pe timp de 9 ani. Moșia e luată în arendă de subsemnatul cu 48 cor. fâlcea și este înzestrată cu acarete moderne excelente ca: locuință cu 5 odăi pentru proprietar, locuință pentru servitori, șuri pentru trăsuri și mașini agricole, rotărie, ferărie etc. 3 grajduri pentru vite, din care unul pentru cai, unul pentru boi și vaci și unul pentru porci, înzăpând peste 100 bucăți în unul, cotețe pentru paseri, coșere și hambare moderne și practice în care poate intra toată recolta de pe moșie, apaduet cu rabinet și pompe pentru incediu etc. etc.

Pentru informații mai detaliate doritorii sunt rugați a se adresa de îndată subscrisului.

I. V. Cocărlă.

Cosâna-Bucovina

(Co 667—)

Un candidat de avocat

caută cancelarie la 1-ma ianuarie st. n. Adresa la „Românul” (Ci 665—)

Aviz.**Caut 3 sau 4 vagoane de mălai**

din anul trecut. Mustră cu indicarea prețului să se trimită pe adresa, (Ci 652)

Vasilie Filip

Beszteree Naszód m.)

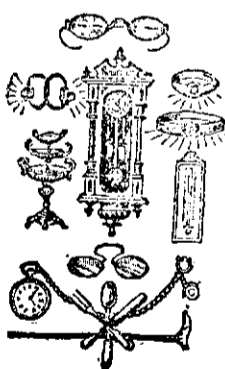
Teles-Bükkös.

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS-Fóter

Sucursala Gyulafehérvár

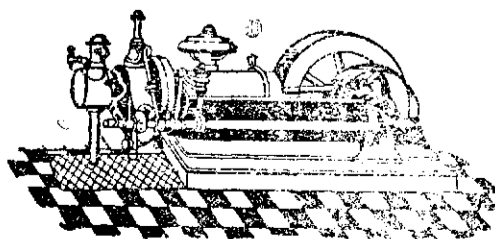
Cel mai mare depozit de tot felul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articli de argint de Chana Berendorfer Cristofle și tarâmuri de argint. Ocheieri și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gremofhoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Ser-
viciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182—30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timșori nr. 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instala-
turi de apaducte. Atelier pentru repararea pum-
pelor, a mașinelor cu benzină, motoare, mașini cu
aburi și mașini agricole.Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier
special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.Cafea Palermo prăjită cu
renumitul prăjitor electric
al spițeriei**Dürr Gusztáv**Această cafea în urma calității ei a
nu mai trebuie să mai lipsească din nici
gospodărie, atât ca și cafea neagră, cât
cu lapte e foarte spornică și excelent
Mirosul și aroma ei e fără păreche, o m-
bună cafea ca și aceasta nu mai exist
alta; se vinde în pachete originale plombat
de câte 1/8, 1/4 și 1/2 klgr. Zilnic prăjiți
proaspătă.Șpițerii și arome fine,
poame sudice proaspete:Cormale, malo a, smochine de Smirna, za-
hăr și poame presate Ciocolată și caram-
bomboane de salon.**Zaharicale pentru Crăciun**pentru pomul de Crăciun, diferite calități
proaspete.

Totfelul de

bomboane, mixtură, francezeîn cutii elegante, dela calitatea cea ma-
ieftină până la cea mai fină. Romuri veri
tabile din Anglia și din patrie.**Cognac și licheruri!**Poame proaspete. Prune de Bordeaux
și ananas proaspăt.**Tea!**mixtură de Assan, imperial și regal verita-
bil. Soiuri Pecco, Mandarin și Schuchon
Depozit de**vinuri-șampanii**Törley József și soțul, Talisman și Casino se lo-
uis Francois Transylvania, Vin brut, Monopl.

Totfelul de

sălbătăcii și galițe tăiate,

cu prețuri foarte ieftine.

Dürr Gusztáv

Prăvălie de delicatose, aromate și vinuri-șampanie,

Arad,

vis-à-vis de primăria orașănească.

In edificiul „Victoriei”.

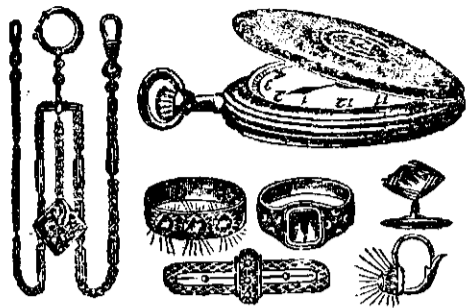
Du 679

Telefon pentru oraș și comitat nr.-ul 118.

Becker Lajos

clasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul străzii Mists

Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. În marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de reparări, și se reparaază cu specialitate bijuterii și clasornice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

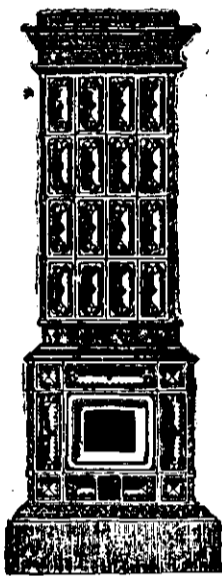
Pregătesc (Ma 146-30)

cupatoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárváros Kém-utca n-rul 16.

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am preluat **cafeneaua**

„Fekete Sas”

aranjată cu confort modern

— str. Bockó nr. 5 —

a cărei deschidere a avut loc

Sâmbătă, în 21 Decembrie.

Mă voi nizi că prin mâncările mele reci și curate precum și prin băuturi excelente să satisfac totdeauna așteptările on. mei mu. terii.

Prețuri ieftine, serviciu conștiințios.

Roagă binevoitor sprijin

Gheorge Paladits,

cafegiu.

Pa 674

Telefon 863.

Casa proprie.

IOAN KALLAP

Arad,

turnătorie și luminărie aranjată cu putere electrică,

își recomandă fabricatele sale pe sărbători ș. a. lumânării, turte și ecet. în acest fah.

Titorii și vânzătorii au rabat mare.

(Ka 663—)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

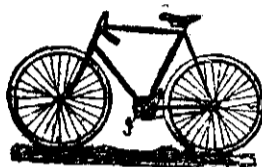
Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 539)

Babolna (u p. Szászváros).

192-60

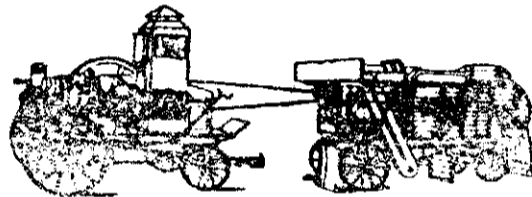

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii

Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și **ferării** pentru zidări noi, **porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit.** — Reparează pe lângă garanță orice fel de **mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene** — cu prețurile cele mai convenabile. □

KIKTA ISTVAN, atelier de pictură pe sticlă
Budapest, VII. Kozsoru-u. 17

Îmi iau îndrăzneala a atrage atențiunea on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, verande de lux pe sticlă pentru saloane, vuvuri și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă, gra-cum și alte obiecte în bransa aceasta

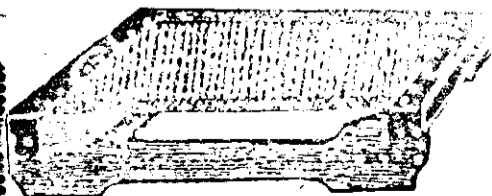
Ki 41

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare **MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.**

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fier și

matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canaluri cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

(K 464—)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele
Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — —
Engroșiștilor li-se dau rabat
Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-

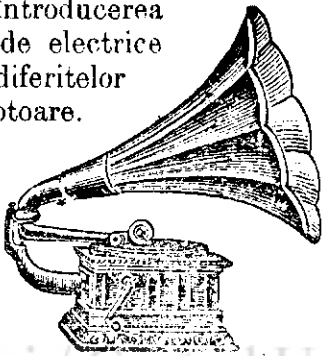
Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramatoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Ma 131-60)

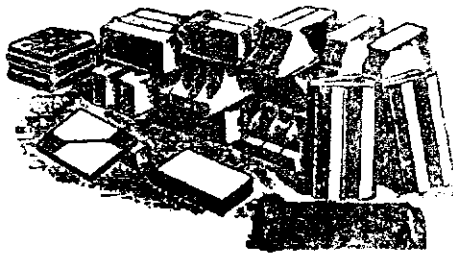
Mandler János

intreprindere de beton, platră artificială și teracotă

SZEGED, Strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare toffelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de platră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.
Cu prospecte servesc gratuit.

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

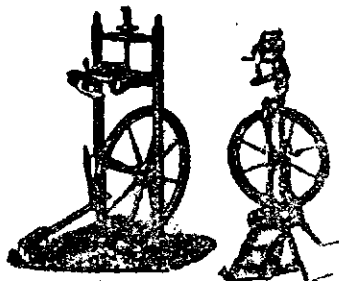
Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszoban Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

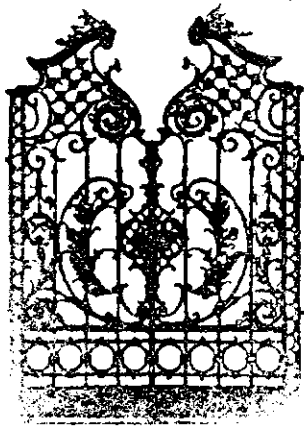
(K 123-)

MAÁR LAJOS és Testvérei

fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rol 46.

Executăm: vetre de fert, uși de fier vărsat, uși pentru cuptoare, nătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

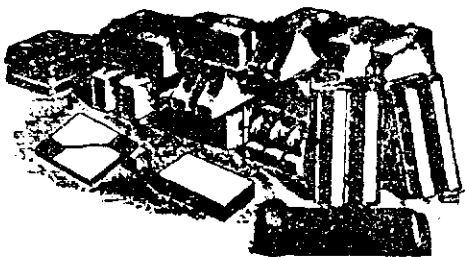
(Ma 428-)

(Bo 423-)

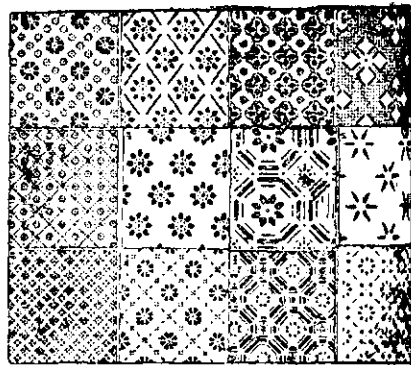
Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și treprindere de ziduri

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: padinentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheram t și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de

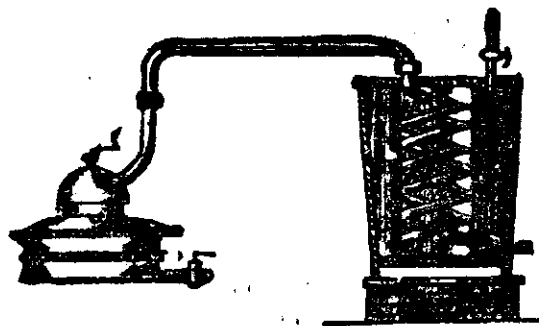
plisă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epure, tari și mari. Pălării și chipturi pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2-3. Primește spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We-103)

CAZANE pentru fierberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIET.

MAȘINI pentru strucuratal vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate! Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

„ARIEȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI.
TURDA.

AVIZ.

Subscrisa direcțiune având în vedere de-o parte situația pieții de bani, iar de altă parte din culanță față cu deponenții săi a decis ca începând cu 1 Ian. 1913 să fructifice depunerile — atât la centrală cât și la filiale — până la **5000** cor. cu **5¹/₂**, iar dela **5000** cor. cu **6⁰/₁₀** netto.

„ARIEȘANA”

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.
TURDA.

A 669

Direcțiunea.

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public româneșe bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocuri, pențe, ceară de sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografiil, sigile cu monogram și ștampile de caucue și metal pentru officii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și constiențiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617—16

Ne rugăm de sprijinul onor. public românesc.

In prăvălia românească de coloniale și delicatose a lui

Gheorghe Ștefu

din Arad, str. Deák-Ferenc n. 7.

Telefon pentru Arad și provincă 881.

Se află în cea mai bună calitate: **cafea** de tot soiul, **zahăr**, thea, prăjituri la thea, portocale, lămâi, smochine tescuite și în cunună, **struguri de malaga**, strugurei (stafide) pentru plăcinte, curmale (datolya) franceze, fructe zaharicate, Chocholată de Suchard, Cacao, rahat, halva, prune uscate de Bosnia, alune din Italia, mandule, nuci, mac, praf de copt prăjituri de Dr. Oetker, tot soiul de bonboane de chocholată, dela fabrica **Heler din Viena**, zaharicale și tot felul de podoabe de Crăciun (și pentru pomul crăciunului), tot soiul de fructe în sticle de dunst, diferite pecmezuri de fructe;

Vinuri fine de Tokai și Maderat, rachiu de prune și comină (drojde), toate acestea dela direct-producenți, rum de thea, tot soiul de rachiuri dulci (liköruri) din cele mai gustoase, șampanie din Franța și patrie;

Pești: Alfisch, sardinii franceze în oleiu, ringle, păstravi, heringi afumate, precum și tot soiul de pești în saramură (murătoare);

Icre roșii, masline, **cașcaval** și **brânză de burduf** de munte din Brașov, totfelul de cașuri: ementhal, rockfort, trapista, ovări, imperial etc., unt de cel mai fin și lapte din pusta episcopului românesc;

Șuncă de Praga, cârnați și slănină de Dobrițin etc.: — Precum și tot soiul de articli, ce aparțin acestei băcării.

Comandele din loc și provincă se efeptuiesc momentan și se spedează punctual. — Cele din loc se trimit acasă cu băiatul din prăvălie.

∴ — Din provincă se pot face comandele prin telefon. ∴

No 628

Ne rugăm de sprljinul onor. public românesc.

Cel mai modern atelier de specialități de corsete din sudul Ungariei. Aduce la cunoștința on. dame, că execută cele mai elegante legături de casă pentru pânțec și corsete mari (Prințes), la cari întrebuițez numai oase veritabile de pește.

Prețuri moderate!

văd. Teodor Faur

Timișoara — Iosefin, strada Török nr. 1.

Atelier de model. Deva. Petrojeni, Vârșeț, Panciova, Becicherecul-mare, Madoș, Beregszász Törökbecse.

(Te 648—)

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

Telefon 20—59.)

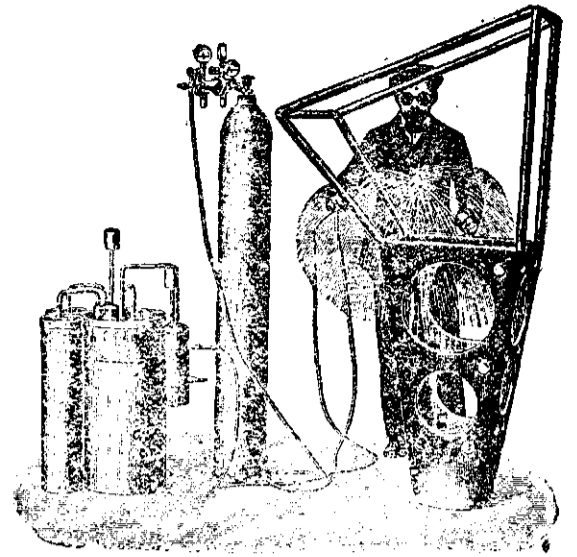
Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește!

Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199—120)

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de: oroloage de Elveția, de aur argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și artelii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de

China, artelii optici. În marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de bijuterii, și se reparază cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

(Ri 403—30)

Matutsek József

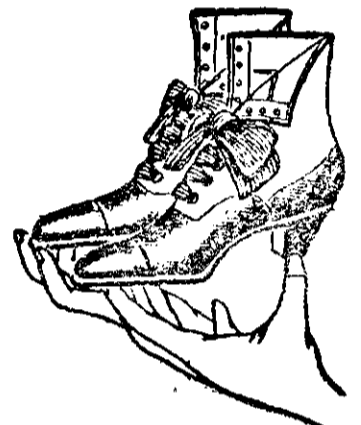
Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate în atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimitând o gheată veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.
(Ma 443—)

Prăvălie nouă.

Am onoarea a aduce la cunoștința on. public, că am deschis o prăvălie în Arad, palatul minorităților, în partea dinspre s. Wáitzer-János. — Atragem atențiunea binevoitoare a on. public asupra bogatului nostru magazin de candelabre elegante. **Depozit de totfelul de aranjamente pentru lumină electrică și cu gaz.** Lucrări se execută cu prețuri foarte ieftine. **Cu dinstinsă stimă:**

(Ho 680)

Műszaki és Világítási Vállalat, Arad.

Pentru apropiatul

sezon de toamnă și iarnă

ofer onor. public

HAINÉ pentru bărbați și copii

Mare depozit de haine gata pentru bărbați și copii, paltoane de toamnă și iarnă, micado, pantaloni și veste moderne. Mare magazin de lucrări gata :: și stoffe străine. ::

Cu deosebită stimă:

A. ZACH, Sibiu

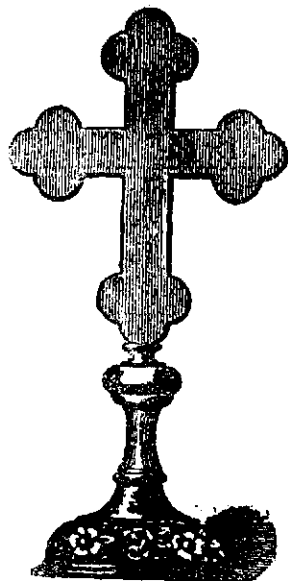
HERMANNSTADT, strada Helfauer nr. 57.
liferantul curții reg. române.

(Za 462)

Cereți și
răspândiți

„ROMÂNUL” și
„POPORUL ROMÂN”

pretutindeni!

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucătărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cădelniță, cruce, candelargintate, sfeșnice de altar, candelargintate de perete de bronz, candelabre.

Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573—60)

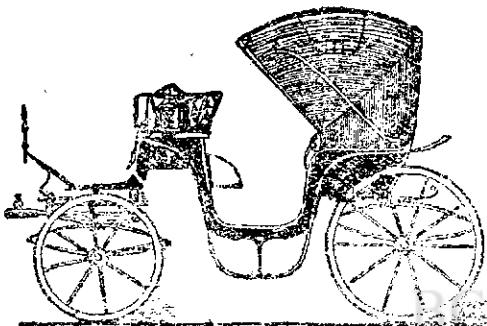
Heinrich Rastel

Ra 70—30

fabricant de trăsuri,

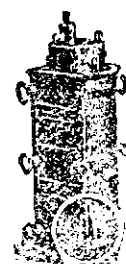
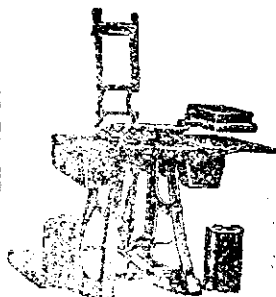
Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton crănduită la lucru de mână.

Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare a nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII, Viola-utca 7 szam.

Sa 162 30

„ARIEȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI.
TURDA.

AVIZ.

Subscrisa direcțiune având în vedere de-o parte situația pieții de bani, iar de altă parte din culanță față cu deponenții săi a decis ca începând cu 1 Ian. 1913 să fructifice depunerile — atât la centrală cât și la filiale — până la **5000** cor. cu **5 $\frac{1}{2}$** %, iar dela **5000** cor. cu **6%** netto.

„ARIEȘANA”

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni.

TURDA.

A 669

Direcțiunea.

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public românească bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocure, penite, ceară de sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtile de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografii, sigile cu monogram și stampile de canciuc și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și conștiințozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617—16